

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

საჯარო სამსახურების დამშობილების პროექტი

Contract: GE 16 ENI ST 06 18

საქართველოს სტატისტიკური სისტემის შესაძლებლობების გაძლიერება

კომპონენტი 2: ეროვნული ანგარიშების მეთოდოლოგიური საფუძვლის
გაძლიერება ევროკავშირის სტანდარტების შესაბამისად

ქვეკომპონენტი 2.3: სექტორული ანგარიშების მომზადების მეთოდი

მისიის ანგარიში

აქტივობა: 2.3.A “არსებული სიტუაციის შეფასება”

მისიის განმახორციელებელი ექსპერტები:

ქ-ნი ივანა ბლაგოვა, დანიის სტატისტიკა

ქ-ნი კატრინ ლინდესკოვ იოჰანსენი, დანიის სტატისტიკა

2020 წლის 28 ოქტომბერი – 5 ნოემბერი

ვერსია: საბოლოო

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

ექსპერტების საკონტაქტო ინფორმაცია

ქ-ნი ივანა ბლაგოვა
დანის სტატისტიკა
კოპენჰაგენი, დანია
ტელ: +45 3917 3309
ელ. ფოსტა: ibl@dst.dk

ქ-ნი კატრინ ლინდესკოვ იოჰანსენი
დანის სტატისტიკა
კოპენჰაგენი, დანია
ტელ: +45 3917 3067
ელ. ფოსტა: klj@dst.dk

სარჩევი

1. ზოგადი შენიშვნები.....	4
2. შეფასება და შედეგები.....	4
3. დასკვნები და შემდგომი დაკვირვება.....	7
დანართი 1. ტექნიკური დავალება.....	9
დანართი 2. ექსპერტებთან შეხვედრებში მონაწილე პირები.....	10

1. ზოგადი შენიშვნები

წინამდებარე მისიის ანგარიში ევროკავშირის საჯარო სამსახურების დამმობილების პროექტის „საქართველოს სტატისტიკური სისტემის შესაძლებლობების გაძლიერება“ ფარგლებში მომზადდა. ეს იყო 2.3 ქვეკომპონენტის „სექტორული ანგარიშების შემუშავების მეთოდი“ პირველი მისია. COVID-19-ის გამო მისია დისტანციური სესიის სახით 2020 წლის 28 ოქტომბრიდან 5 ნოემბრამდე პერიოდში განხორციელდა. მისია ძირითადად არსებული სიტუაციის შეფასებას და სახელმწიფო სექტორში სექტორული ანგარიშების მომზადების საკითხებს დაეთმო.

მისიის მიზნები:

- არსებული სიტუაციის განხილვა და შეფასება და აღნიშნულის საფუძველზე;
 - საქსტატში სექტორული ანგარიშების მომზადების მიმართულებით არსებული სიტუაციის გაცნობა
 - საქსტატში სექტორული ანგარიშების მომზადების მიმართულებით განხორციელებული წინა სამუშაოების შედეგების გაცნობა
 - მოცემული ქვეკომპონენტისთვის სამუშაო გეგმის/გზამკვლევის შემუშავება
 - ანგარიშების მომზადება სახელმწიფო სექტორისთვის

კონსულტანტები მადლობას უხდიან მისიაში მონაწილე საქსტატის თანამშრომლებს მისიის განხორციელებისას გაწეული შეუფასებელი მხარდაჭერისთვის და წარმოდგენილი სასარგებლო ინფორმაციისთვის.

წინამდებარე ანგარიშში წარმოდგენილია კონსულტანტების შეხედულებები და დასკვნები, რომლებიც არ გულისხმობს ევროკავშირის, საქსტატის, დანიის სტატისტიკის ან პროექტის განხორციელებაში ჩართული სხვა სტატისტიკური სამსახურების შეხედულებებს.

2. შეფასება და შედეგები

არსებული სიტუაციის გაცნობა

მისია საქსტატის მხრიდან სექტორული ანგარიშების მომზადების მიმართულებით არსებული სიტუაციის გაცნობით დაიწყო. საქსტატის მიერ გაკეთებულმა მოკლე მიმოხილვამ ცხადყო, რომ სექტორული ანგარიშების ჩარჩო უკვე არსებობს და საქსტატის სურვილია მისი სრულყოფილი მონაცემებით შევსება და გამოქვეყნება.

საქსტატი ასევე მუშაობს პროგრამული უზრუნველყოფის სისტემაზე მასში ყველა წყაროს ჩართვისა და სექტორული ანგარიშების ჩარჩოს შექმნის მიზნით.

სექტორული ანგარიშების მომზადების მიმართულებით უკვე განხორციელებული სამუშაოს შედეგების გაცნობა

საქსტატმა ექსელის ფაილის ფორმატში გააცნო ექსპერტებს სექტორული ანგარიშების მიმართულებით უკვე გაწეული სამუშაო, რომელშიც წარმოდგენილი იყო სექტორული ანგარიშების ჩარჩო, აგრეგირებული ინფორმაცია მონაცემთა წყაროების შესახებ და შემუშავების მეთოდები. საქსტატმა ასევე წარმოადგინა უფრო დეტალური ინფორმაცია სახელმწიფო ფინანსების სტატისტიკის შემუშავებასთან დაკავშირებით.

ძირითად პრობლემებს შორის ხაზი გაესვა მონაცემთა ნაკლებობას, სექტორული დანაწევრების საჭირო დონის გადაწყვეტას და შესაბამის მონაცემთა წყაროებს, ასევე მონაცემთა წყაროებს შორის კავშირის უზრუნველყოფას ეროვნული ანგარიშების სხვადასხვა ნაწილში. საჭიროა ასევე რეკომენდაციები ბალანსირების პროცედურებთან დაკავშირებით, განსაკუთრებით, ქონებიდან მიღებული შემოსავლებით განხორციელებული ტრანზაქციების (D.4) ნაწილში, სადაც არსებული ჰორიზონტალური დისბალანსი შიდა სექტორებში წმინდა დაკრედიტებაზე/წმინდა სესხებზეც ახდენს გავლენას დანარჩენი მსოფლიოს ნაწილში.

რამდენადაც ეროვნული ანგარიშების მთელი სისტემა ოთხმაგი ჩანაწერების ბუღალტრულ აღრიცხვას ეყრდნობა, სექტორული ანგარიშების შემუშავებლებისთვის მნიშვნელოვანია ყველა მხარეს მოცემული ჩანაწერის სხვადასხვა ხელმისაწვდომი წყაროებისა და მეთოდების გაგება ანგარიშების შედარებისას. ექსპერტებმა გარკვეულწილად შეძლეს გაცნობოდნენ არსებულ სიტუაციასა და სექტორული ანგარიშების მომზადების მიმართულებით უკვე გაწეულ სამუშაოს. ექსპერტების პირველადი შეფასებით, სექტორული ანგარიშების მომზადებაზე მუშაობისას შესაძლებელია არსებული ჩარჩოს გამოყენება. საქსტატმა უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება, თუ რამდენად საჭიროა სექტორული დანაწევრების გაზრდა. იმ შემთხვევაში, თუ საქსტატი შეძლებს S.11, S.12, S.13, S.14 და S.15 სექტორების მომზადებას, აღნიშნული უზრუნველყოფს ანგარიშების ევროპული სისტემის მონაცემთა გადაცემის პროგრამასთან შესაბამისობას. დამატებითი ჩაშლის მიზანშეწონილობა ქვესექტორის დონეზე სათანადო მონაცემების ხელმისაწვდომობაზე დამოკიდებული. ამასთან, მომდევნო მისიების ჩატარებამდე საჭიროა უფრო დეტალური ინფორმაცია S.13-ის გარდა ყველა დანარჩენ სექტორში ხელმისაწვდომი წყაროებისა და მეთოდების შესახებ.

ტექნიკური დავალების ცვლილებები

მისიის დასაწყისში ცვლილებები განხორციელდა ტექნიკურ დავალებაში სექტორების შემუშავების თანმიმდევრობასთან დაკავშირებით. პირველ შეხვედრაზე საქსტატმა გამოთქვა სურვილი, დანიის სტატისტიკაში დანერგილი სექტორების შემუშავების პროცესის გამოყენებასთან დაკავშირებით. შესაბამისად, ექსპერტების შეფასებით, მიზანშეწონილია სახელმწიფო სექტორის (S.13) შემუშავებით დაწყება ნაცვლად შინამეურნეობების სექტორისა, რასაც თავიდან ტექნიკური დავალება ითვალისწინებდა. ამასთან, ყველა სექტორის კაპიტალური ანგარიშების შემუშავება ერთი მისიის ფარგლებში მოხდება.

სექტორული კლასიფიკაცია ბიზნეს რეგისტრში

პირველ შეხვედრაზე ექსპერტებს გააცნეს საქსტატის ბიზნეს რეგისტრში სექტორულ კლასიფიკაციასთან დაკავშირებული ძირითადი პრობლემები. რამდენადაც ყველა ჩანაწერის სექტორულ კლასიფიკაციას - როგორც რეზიდენტების, ისე დანარჩენ მსოფლიოს ჩათვლით, არსებითი მნიშვნელობა აქვს სექტორული ანგარიშების შემუშავებისთვის, აღნიშნული საკითხის გადაჭრა ძალიან მნიშვნელოვანია.

დანიაში, ბიზნეს რეგისტრის სექტორული კლასიფიკაცია სექტორული/ეროვნული ანგარიშების შემუშავებლებისა და ბიზნეს რეგისტრის შემუშავებლების მუდმივი თანამშრომლობის შედეგია. სექტორული ანგარიშების ექსპერტებს შეუძლიათ დახმარება გაუწიონ საქსტატს სახელმძღვანელოებში (SNA 2008 და ESA 2010, სადაც ESA 2010-ის 2-3 თავში დამატებითი ოპერაციული ინსტრუქციებია წარმოდგენილი) წარმოდგენილი სექტორული კლასიფიკაციის ინტერპრეტაციის მიმართულებით. უფრო კონკრეტული საკითხები და შემთხვევები ბიზნეს

რეესტრის მიერ იქნება გადაჭრილი. თუმცა, კლასიფიკაციის დასრულება ყველა ხელთ არსებული ინფორმაციისა და წყაროს გამოყენებით საქსტატის ეროვნული ანგარიშების შემმუშავებლებმა ბიზნეს რეესტრის კოლეგებთან თანამშრომლობით უნდა უზრუნველყონ, მაგალითად, რეზიდენტების/არარეზიდენტების კლასიფიკაციის შესახებ საგადასახდელო ბალანსის კოლეგებთან კონსულტაციის საფუძველზე, სადაც უწყებათა კლასიფიკაციის შესაბამისობა სრულად უნდა იქნეს დაცული ეროვნულ ანგარიშებსა და საგადასახდელო ბალანსში.

სახელმწიფო სექტორული ანგარიშების შედგენა

აღნიშნული მისიის მეორე და მესამე შეხვედრები სახელმწიფო სექტორის ანგარიშების (S.13) შემუშავებას დაეთმო. სახელმწიფო ფინანსების სტატისტიკა ჩვეულებრივ ძალიან კარგი და სრულყოფილი წყაროა S.13-ის მოსამზადებლად. საქართველოში სახელმწიფო ფინანსების სტატისტიკის შემუშავებაზე პასუხისმგებელია ფინანსთა სამინისტრო. შესაბამისად, ეროვნული ანგარიშების მიზნებისთვის სამინისტროში დანერგილია მონაცემების საქსტატისთვის გაზიარების კარგი პრაქტიკა.

სახელმწიფო ფინანსების სტატისტიკაში არსებული ხელმისაწვდომი ინფორმაციის მოკლე მიმოხილვის შემდგომ ექსპერტებმა აშკარა რეკომენდაცია გაუწიეს საქსტატის მიერ ფინანსთა სამინისტროსთან თანამშრომლობის გაძლიერებას სახელმწიფო სექტორისთვის შესადარისი ინფორმაციის შეგროვების მიზნებისთვის. აღნიშნული რეკომენდაციის მთავარი არგუმენტებია სახელმწიფო ფინანსების სტატისტიკის, როგორც პირველადი წყაროს მაღალი ხარისხი, შესაბამისობის მაღალი დონე და რეგულარული ვადები სხვა წყაროებთან, მაგალითად, კვლევებთან შედარებით. აღნიშნული შესადარისი მონაცემები უაღრესად სასარგებლოა S.13-თან სხვა სექტორების ტრანზაქციების შემუშავებისას, სადაც პირდაპირი ინფორმაცია და წყაროები შეიძლება ხელმისაწვდომი არ იყოს, შესაბამისობა იყოს დარღვეული ან გართულებული იყოს მათი მოპოვება. აღნიშნული განსაკუთრებით ეხება პროდუქციაზე სხვა გადასახადებისა და სუბსიდიების ნაწილს (ანუ, არა პროდუქციის ის გადასახადები და სუბსიდიები, რომლებსაც რესურსებისა და გამოყენების ცხრილების კომპონენტი მოიცავს), მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასების, სოციალური დაზღვევის გადასახადებისა და სხვა მიმდინარე გადარიცხვების ნაწილს. იმ შემთხვევაში, თუ შესადარისი მონაცემები შეიძლება მოიცავდეს მხოლოდ ერთ შიდა ქვესექტორს და დანარჩენ მსოფლიოს, არ არის აუცილებელი შესადარისი დეტალების მოპოვება სახელმწიფო ფინანსების სტატისტიკიდან, რამდენადაც ნარჩენი შიდა შესადარისი მონაცემების გაანგარიშება საგადასახდელო ბალანსის სტატისტიკაზე დაყრდნობით არის შესაძლებელი. ამასთან, რამდენადაც ეროვნულ ანგარიშებში სახელმწიფო ფინანსების სტატისტიკასა და საგადასახდელო ბალანსს შორის შესაბამისობა ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პირობაა, ექსპერტების რეკომენდაცია გულისხმობს აღნიშნული მონაცემების შეგროვებას, როგორც საქსტატის ხარისხის შეფასების პროცედურის ერთ-ერთ საფეხურს. გარდა ამისა, გონივრული სახელმწიფო ფინანსების დოკუმენტირების მიზნებისთვის, აუცილებელია ფინანსთა სამინისტროსა და სტატისტიკის ეროვნულ სამსახურს შორის მონაცემთა გაცვლის მყარი შეთანხმების უზრუნველყოფა. ეს არა მხოლოდ გააუმჯობესებს სახელმწიფო ფინანსების დოკუმენტირებას, არამედ ბევრად უფრო ეფექტურს გახდის სტატისტიკის ეროვნულ სამსახურში ანგარიშების შემუშავების პროცესს (და, შესაბამისად, შეამცირებს მასთან დაკავშირებულ ხარჯებს) მაღალი სანდოობის, მაღალი ხარისხისა და შესაბამის მონაცემებზე დაყრდნობით, ვიდრე შედარებით უფრო მწირი წყაროებიდან მიღებული შესადარისი ინფორმაციის გამოთხოვის, შეფასებისა და შეჯერების შემთხვევაშია შესაძლებელი. ხარჯეფექტურობა გასათვალისწინებელია

არა მხოლოდ აღნიშნული ორი საჯარო უწყების მიერ მონაცემების შეგროვებისას გაწეული ძალისხმევის თვალსაზრისით, არამედ შესაბამისი მონაცემების შეგროვებისას რესპონდენტთა ტვირთის (ბიზნეს საზოგადოების, ორგანოებისა და კერძო პირების რესპონდენტთა ტვირთის) მინიმიზების თვალსაზრისითაც.

მეორე და მესამე შეხვედრებზე განხილული იქნა S.13-ის სექტორული გამოიჯვანაც და რეკომენდაცია გაკეთდა კლასიფიკაციისას ზოგადი ინტერპრეტაციისა და ინტუიციის გამოყენების საკითხთან დაკავშირებით. ექსპერტების ზოგადი რეკომენდაციით, საქსტატმა მუდმივი დაკვირვება უნდა აწარმოოს სახელმწიფო სექტორში კლასიფიცირებულ უწყებებზე საბაზრო/არასაბაზრო მწარმოებელთა გამოსავლენად. ექსპერტთა რეკომენდაციით, აღნიშნულ პროცესში ყურადღება უნდა დაეთმოს საბაზრო მწარმოებელთა ტიპურ შემთხვევებს. მათ შორის არის, ჩვეულებრივ, საზოგადოებრივი კომუნალური მომსახურებისა და საზოგადოებრივი ტრანსპორტის სფეროები, სამხედრო იარაღის მწარმოებლები და უნივერსიტეტები. საქართველოს ცენტრალური ბანკის არასაბაზრო გამოშვება S.13-ზე განაწილებულია SNA-ის შესაბამისად, რაც საქსტატსაც შეუძლია დაიცვას. თუმცა, აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, ანგარიშების ევროპული სისტემის მითითების თანახმად, ცენტრალური ბანკის გამოშვება უნდა განაწილდეს, როგორც S.12-ის შუალედური მოხმარება. მოცემული პროექტის მიზანია საქართველოს მეთოდების ევროკავშირში გამოყენებულ მეთოდებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა, ხოლო საქართველოს წევრობის შემთხვევაში ანგარიშების ევროპულ სისტემასთან შესაბამისობა სავალდებულო იქნებოდა. შესაბამისად, საქართველოს ცენტრალური ბანკის გამოშვება ამოღებული უნდა იქნეს S.13-ის შუალედური მოხმარებიდან და შეტანილი უნდა იქნეს S.12-ში, თუ საქსტატი მიზნად ისახავს ESA2010 სახელმძღვანელოს მოთხოვნების დაკმაყოფილებას ცენტრალური ბანკის სექტორული კლასიფიკაციის სფეროში.

საქსტატმა აღნიშნა რეკომენდაციების საჭიროების შესახებ პროდუქტებზე სუბსიდიების (D.31) იდენტიფიცირების მიმართულებითაც. აღნიშნული რესურსებისა და გამოყენების ცხრილების კომპონენტში იქნება გათვალისწინებული. S.13-ში წარმოებაზე სუბსიდიების (D.39) საკითხებზე ექსპერტების ზოგადი რეკომენდაციის თანახმად, საჭიროა ინდივიდუალური პროგრამების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება, რაც წარმოებასთან დაკავშირებით სუბსიდიის შესახებ შესადარის ინფორმაციის იდენტიფიცირებას შეუწყობს ხელს. მომდევნო მისიის ფარგლებში დაგეგმილია უფრო კონკრეტული რეკომენდაციებისა და მაგალითების წარმოდგენა დანიაში გამოყენებული ანგარიშთა შემუშავების მეთოდებთან დაკავშირებით. სექტორული ანგარიშების წარმოდგენილ ჩარჩოში გამორჩენილი იყო სოციალურ დაზღვევასთან დაკავშირებული ტრანზაქციები (D.6). საქსტატის განცხადებით, აღნიშნული გამოწვეული იყო შეცდომით და ქართულმა მხარემ დაადასტურა, რომ D.62-ისა და D.63-ის მონაცემები ხელმისაწვდომია. აღნიშნული მონაცემები მისიის განმავლობაში იქნა წარმოდგენილი.

3. დასკვნები და შემდგომი დაკვირვება

- სახელმწიფო სექტორის სექტორული ანგარიშების მომზადება SNA 2008-ის შესაბამისად.
- შესადარის ინფორმაცია სახელმწიფო ფინანსების სტატისტიკის მონაცემებიდან საჭიროა აღნიშნული მონაცემის ოპტიმალური გამოყენების უზრუნველსაყოფად. აღნიშნული ინფორმაცია ძალიან სასარგებლო იქნება სხვა სექტორების შემუშავებისას.

- ექსპერტები დასვამენ შეკითხვებს ფინანსური სექტორის ანგარიშების მომზადების წყაროებისა და მეთოდების შესახებ, ხოლო საქსტატმა უნდა მოამზადოს პასუხები მომდევნო მისიის დაწყებამდე.

გაუმჯობესების მიმართულებით განსახორციელებელი ნაბიჯები:

მოქმედება	ვადა	პასუხისმგებელი პირი
S.13-თან დაკავშირებით შესადარისი ინფორმაციის მომზადება	2021 წლის იანვარი	საქსტატი
სექტორულ ანგარიშების ჩარჩოში შესატანი D.6 ტრანზაქციებისა და Excel-ის ცხრილების განახლებული ვერსიის წარდგენა ექსპერტებისთვის	2021 წლის იანვარი	საქსტატი
S.12-თან დაკავშირებით კითხვებზე პასუხების უზრუნველყოფა ელ. ფოსტის საშუალებით	2021 წლის იანვარი	საქსტატი
ბიზნეს რეგისტრის სექტორული კლასიფიკაციის დასრულება	2021 წლის იანვარი	საქსტატი დანიელი ექსპერტების მხარდაჭერით

დანართი 1. ტექნიკური დავალება

ევროკავშირის სამსახურების უწყებების დამმოხილვების პროექტი GE 16
ENI ST 06 18

2020 წლის 28 ოქტომბერი – 5 ნოემბერი

**კომპონენტი 2: ეროვნულ ანგარიშებში მეთოდოლოგიური საფუძველის
გაძლიერება ევროკავშირის სტანდარტების შესაბამისად**

ქვეკომპონენტი 2.3: სექტორული ანგარიშების მომზადების მეთოდი

2.3 ქვეკომპონენტის სავალდებულო შედეგები და მთავარი ამოცანები:

- სექტორული ანგარიშების მომზადების მეთოდის გაუმჯობესება

შესრულების ინდიკატორები (საბაზო და სამიზნე მაჩვენებლები):

- სექტორული ანგარიშების, როგორც სტატისტიკური პროდუქტის, ხელმისაწვდომობა
 - საბაზო მონაცემები: 2019 – საქსტატი არ აწარმოებს სექტორულ ანგარიშებს
 - სამიზნე მაჩვენებლები: 2021 წლის მაისი – სექტორული ანგარიშები შემუშავებულია

აქტივობა 2.3.A (RS) “არსებული სიტუაციის შეფასება”

1. აქტივობის მიზანი

- სექტორული ანგარიშების მომზადების მიმართულებით არსებული სიტუაციის გაცნობა
- სექტორული ანგარიშების მომზადების მიმართულებით უკვე გაწეული სამუშაოს გაცნობა
- მოცემული ქვეკომპონენტის განხორციელების სამუშაო გეგმის/გზამკვლევის მომზადება
- სახელმწიფო სექტორის ანგარიშების მომზადება

2. აქტივობის მოსალოდნელი შედეგები

- სექტორული ანგარიშების მომზადების სფეროში უკვე გაწეული სამუშაოს მიმოხილვა
- ძირითადი პრობლემების შეფასება
- სახელმწიფო სექტორის სექტორული ანგარიშების მომზადება SNA 2008-ის შესაბამისად
- მოცემული ქვეკომპონენტის განხორციელების სამუშაო გეგმის/გზამკვლევის მომზადება
- მისიის ანგარიშის მომზადება
- მომდევნო აქტივობის ტექნიკური დავალების მომზადება

დანართი 2. ექსპერტებთან შეხვედრებში მონაწილე პირები

საქსტატი

- ბ-ნი ლევან ქარსაულიძე, ეროვნული ანგარიშების დეპარტამენტის უფროსი
- ქ-ნი თინათინ პაპიაშვილი, კვარტალური ანგარიშების განყოფილების უფროსი
- ქ-ნი მერი შაბურიშვილი, წლიური ანგარიშების განყოფილების უფროსი სპეციალისტი
- ქ-ნი ნინო შუკაკიძე, წლიური ანგარიშების განყოფილების უფროსი სპეციალისტი
- ბ-ნი ირაკლი ქართველიშვილი, კვარტალური ანგარიშების განყოფილების უფროსი სპეციალისტი
- ქ-ნი ნათია მერებაშვილი, წლიური ანგარიშების განყოფილების მთავარი სპეციალისტი

პროექტის მუდმივი უცხოელი მრჩეველის ჯგუფი

- ბ-ნი სტინ ბელეფელდ პიდერსენი, პროექტის მუდმივი უცხოელი მრჩეველი
- ქ-ნი ნინო გრძელიშვილი, პროექტის მუდმივი უცხოელი მრჩეველის თანაშემწე, თარჯიმანი